

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas sayısı : 1987/5

Karar sayısı : 1987/21

Karar Günü : 24.09.1987

R.G. Tarih-Sayı :23.12.1987-19673

İtiraz Yoluna Başvuran: Danıştay 8. Dairesi

İtirazın Konusu : 18 Mart 1340 günlü, 442 sayılı Köy Kanununun, 18/7/1913 günlü, 286 sayılı Kanunla değişik muhtarın görevden uzaklaştırılmasına ilişkin, 41. maddesindeki "yetkili idare kurulunca" ibaresinin, Anayasanın 127. maddesinin dördüncü fıkrasına aykırılığı nedeniyle iptali istemidir.

I. Olay: Köyün, her evinde üstü kapalı ve kuyulu veya lağımlı bir hela yapılması hususundaki kanun hükmüne dayanılarak verilen, Şubat/1985 tarihine kadar bu işin bitirilmesine dair ilçe sağlık komisyonunun 16/11/1984 günlü karar yerine getirmeyen, kaymakamlığın 12/11/1285 günlü ihtarına da aldırmayan köy muhtarı Köy Kanununun değişik 41 inci maddesi gereğince, İlçe İdare Kurulunun 12/12/1985 günlü 44 sayılı kararı ile görevinden uzaklaştırılmıştır.

Bu karara karşı açılan davanın, Diyarbakır İdare Mahkemesince, esastan incelenerek 15/5/1986 günlü, 72/181 sayılı kararla reddedilmesi üzerine temyiz yoluna başvurulmuş; Danıştay 8. Dairesi, uygulanan Köy Kanununun değişik 41. maddesinde yer alan "yetkili idare kurulu kararı ile" ibaresinin Anayasanın 127. maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı görerek iptali için 27/2/1987 günlü, 1987/666 Esas sayılı kararla Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

II. İlk İnceleme:

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi uyarınca Başkan Orhan Onar, Üyeler Mahmut C. Cuhruk, Necdet Darıcıoğlu, Yılmaz Aliefendioğlu, Yekta Güngör Özden, Muammer Turan, Selahattin Metin, Servet Tüzün, Mustafa Gönül, Mustafa Şahin ve Vural Savaş'ın katılmalarıyla 21/4/1987 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

III. Esasın İncelenmesi:

İşin esasına ilişkin rapor, başvuru kararı ve ekleri, iptali istenilen yasa hükmü, dayanan Anayasa kuralı, bunlarla ilgili gerekçeler ve öteki metinler incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A) 18 Mart 1340 günlü, 442 sayılı Köy Kanununun 41. maddesinin ilk metni: "Kaymakam, köy muhtarının köy işlerini yapamadığını görürse köy muhtarına bir ihtar gönderir Bundan sonra da, iş görmediğini anlarsa köy derneğini toplar, başka bir köy muhtarı seçtirir. Çıkarılan köy muhtarı gelecek seçimlerde gene seçilebilir" kuralını taşımaktaydı. Bu madde, 7/7/1950 günlü, 5672 sayılı Kanunun 3. maddesiyle "442 sayılı Köy Kanununun;...41. maddesinin (Kaymakamın seçim için köy derneğini toplamasına) dair olan hükmü yürürlükten kaldırılmıştır" biçiminde değişiklik görmüştür.

B) Daha önceki Anayasalarda, mahalli idarelerin seçilmiş organlarının organlık sıfatını kazanma ve kaybetmeleri konusunda herhangi bir hüküm yok iken ilk defa 9/7/1961 günlü, 334 sayılı Anayasanın 116. maddesinin üçüncü fıkrasıyla "Mahalli idarelerin seçilmiş organlarının organlık sıfatını kazanma ve kaybetmeleri konusundaki denetim, ancak yargı yolu ile olur" biçiminde kural konmuştur.

Nitelik bakımından, 1961 Anayasası'nın bu hükmüyle öngörülen denetim ile kimi maddelerindeki yargısal denetim arasında önemli farklar bulunması dikkati çekmektedir. Örneğin 1961 Anayasası'nın 114. maddesinin birinci fıkrasında "İdarenin hiçbir eylem ve işlemi, hiçbir halde, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamaz"; 118. maddesinin üçüncü fıkrasında "Disiplin kararları, yargı mercilerinin denetimi dışında bırakılamaz"; 122. maddesinin ikinci fıkrasında "İdare, seçilmiş organları, bir yargı mercii kararına dayanmaksızın, geçici veya sürekli olarak görevinden uzaklaştıramaz" biçiminde hükümler yer aldığı; bu maddelerde "yargı mercilerinin denetimi" ve kararından söz edildiği halde 116. maddesinin üçüncü fıkrasında denetimin, "yargı yolu ile" olması yeterli görülmüştür.

Sözü geçen 114. maddenin gerekçesinde şöyle denilmektedir: "Maddede (kazai murakabe) terimi yerine (yargı mercilerinin denetimi) deyiminin kullanılması, özel bir önem taşımaktadır. Gerçekten her kazai murakabe, kaza organı tarafından yapılan bir murakabe demek değildir. Bir merciin kaza organı olarak vasıflandırılabilmesi için kazai bir usul uygulanmasından başka, üyelerin de bağımsız olması ve hâkim niteliğini haiz ve statüsünde bulunması da şarttır. Memleketimizde idari kaza manzumesinde kaza ve vilâyet idare heyetleri vergi itiraz ve temyiz komisyonları, gümrük eksperler heyeti ve disiplin kurulları gibi tam bir kaza organı sayılmayacak mercilerde mevcuttur. Bu organların kazai usuller içinde vazife görmeleri, sevk edilen bu madde hükmüne göre yeter sayılmamıştır. Bu bakımdan kazai merci vasfında olmayan mercilerin kararlarına karşı, genel idare mahkemesi olarak kabul edilen ve üyeleri tam bir hâkimlik statüsüne kavuşturulan DANIŞTAY'a müracaat hakkı kanunlarla önlenemeyecektir."

Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu'nca hazırlanan 116. maddenin üçüncü fıkrasının ilk metni de Merkezi idare, mahalli idarelerin seçilmiş organlarını, bir yargı merciinin kararına dayanmaksızın, geçici ve sürekli olarak görevinden uzaklaştırmaz" biçiminde idi. Maddenin Temsilciler Meclisi'nde görüşülmesi sırasında bir kısım üyeler, fıkranın bu haliyle merkezi idarenin denetim yetkisini kaldıracağı, kamu hizmetlerinin aksamasına sebep olacağı gerekçesiyle fıkranın maddeden çıkartılmasını istemişler ve bu hususta önergeler vermişlerdir. Bunun üzerine, Komisyonca geri alınan madde değiştirilerek yukarıda belirtilen şekilde kabul edilmiş, mahalli idarelerin seçilmiş organlarının görevden alınabilmesi için yargı merciinin karar vermesi şartı kaldırılarak denetimin yargı yolu ile yapılması yeterli sayılmıştır.

Bu gerekçelerle diğer maddelere ait gerekçe ve görüşme tutanaklarından da anlaşılacağı üzere, "yargı mercileri" ile "yargı yolu" birbirinin aynı olan kavramlar değildir. Bir merciin yargı mercii sayılabilmesi için yargısal usul uygulaması ve karar vermesi yeterli olmayıp aynı zamanda bu merciin bağımsızlığa ve karar verenlerinde "hakimlik teminatı"na sahip olması gerekmektedir İl ve ilçe idare kurulları, vergi itiraz ve temyiz komisyonlar, Gümrük Hakem Heyeti ve çeşitli disiplin kurulları mahkemeler gibi bağımsız, bu mercilerde karar verenlerde "hakimlik teminatı"na sahip bulunmadıklarından söz konusu merciler "tam bir yargı organı" sayılamazlar. Yargısal usul uygulayarak verdikleri kararlar yargısaldır. Ancak, bu kararlara karşı Danıştay'a başvurma hakkı kanunla önlenemez.

Aynı düşüncelerle seçimlerde görev ve işlem yapan sandık kurullarında hakim bulunmaması, 7 kişilik ilçe seçim kurullarında yalnız bir hakimin yer alması, muhtar ve ihtiyar meclisi üyeliklerine seçilenleri bu kurulların saptayıp, onlara seçim tutanaklarını vermesi, Anayasaya ve Anayasanın 79. maddesinin "Seçimler, yargı organlarının genel yönetim ve denetimi altında yapılır" hükmüne aykırı sayılmamaktadır.

Şimdiye kadar, bu hususta Anayasa Mahkemesince verilen kararlar da aynı doğrultudadır.

C) 18/7/1963 günlü, 286 sayılı "Koy Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", esas itibariyle, Köy Kanununu Anayasaya uygun hale getirmek için çıkarılmıştır. Bu Kanunla, Köy Kanununun 22., 25., 33. ve 41. maddeleri değiştirilmiş; 21., 24., 28., 49., 50., 51., 52., 57., 58., 59., 60., 61., 62., 63., 64., 65. ve 67. maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır. Kaldırılan hükümler arasında "İhtiyar Meclislerinin Göreceği Davalar" başlıklı altıncı fasıl ile "Davaların Nasıl Görüleceği" başlıklı yedinci fasıla dahil olan 49-67. maddelerin ağırlıkta bulunması belirtilmeye değer bir durum oluşturmaktadır.

Köy Kanununun 41. maddesi, 286 sayılı Kanunla değiştirildikten sonra "İl merkezine bağlı köylerde vali, ilçelere bağlı köylerde kaymakamlar muhtarın köy işlerini ve kanunlarla verilen diğer görevlerini yapmadığını görürlerse muhtara yazılı ihtarla bulunurlar. Buna rağmen, iş görmeyen muhtar, yetkili idare kurulu kararıyla görevinden uzaklaştırılır" biçimini almıştır.

Bu kuralın yürürlüğe girmesinden itibaren köy muhtarları il ve ilçe idare kurullarının yargısal kararlarıyla görevlerinden uzaklaştırılmışlardır.

5442 sayılı İl idaresi Kanununun 65. maddesine göre de bu husustaki ilçe idare kurulları kararları aleyhine istinaf yöntemiyle il idare kurullarına, il idare kurullarının gerek birinci ve gerek ikinci derecede verdikleri kararlar aleyhine ilgililer tarafından Danıştay Kanunu'na göre temyizden Danıştay'a başvurulabilmiştir. Danıştay'ın görevli dairesi zaman zaman değişmişse de bu işlere bakan 6., 8. ve 11. Daireler, Köy Kanunu'nun değişik 41. maddesini Anayasaya aykırı görmeyerek bu husustaki başvuruları şimdiye kadar müstakar bir şekilde temyiz istemi olarak kabul edilip sonuçlandırmışlardır.

D) itiraz yoluna başvuran Mahkeme "1982 yılında yürürlüğe giren 2576 sayılı Bölge idare Mahkemeleri, idare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevlerine ilişkin Yasanın 15. maddesi l fıkrasında, idare ve vergi mahkemelerinin görev alanına giren ve yasalarla çeşitli kurul ve komisyonlara verilmiş olan görev ve yetkilerin mahkemelerin göreve başladığı günde sona ereceği belirtilmiştir. Bu mahkemelerin 19/7/1982 gününde çalışmaya başlamaları ile, İl ve İlçe İdare Kurullarının 5442 sayılı Yasanın 60. maddesinde belirtilen yargı yetkilerinin kalktığı kuşkusuzdur.

Bu durumda artık bu kurullarca verilen hiçbir kararı yargısal nitelikte saymaya olanak yoktur. O halde, il veya ilçe idare kurulunca, bir muhtarın görevinden alınması, bir yargı kararının idari işleme eklenmesi yolu ile değil, doğrudan doğruya idarece görevinden alınması yoluyla olmaktadır. Bu durumun ise Anayasanın 127. maddesinde yer alan yargı denetimi dışında bir işlem olduğu açıktır" demekte, bu nedenle Köy Kanunu'nun 41. maddesindeki "yetkili idare kurulu kararı ile" sözcüklerinin Anayasanın 127. maddesinin dördüncü fıkrasına aykırı olduğunu ileri sürmektedir.

6/1/1982 günlü, 2576 sayılı Kanunun 15. maddesinin birinci fıkrasında : "İdare ve vergi mahkemelerinin görev alanına giren ve kanunlarla çeşitli kurul ve komisyonlara verilmiş bulunan görev yetkiler, bu mahkemelerin göreve başladığı tarihte sona erer" denilmekte; aynı Kanunun "İdare Mahkemelerinin Görevleri" başlıklı 5. maddesi de; "1. İdare Mahkemeleri vergi uyuşmazlıklarıyla ilk derecede Danıştayda çözümlenecek olanlar dışındaki:

- a) İptal davalarını,
- b) Tam yargı davalarını,
- c) Genel hizmetlerden birinin yürütülmesi için yapılan idari sözleşmelerden dolayı taraflar arasında çıkan uyuşmazlıklara ilişkin davaları çözümler.

2. Özel kanunlarda Danıştayın görevli olduğu belirtilen ve İdari Yargılama Usulü Kanunu ile idare mahkemelerinin görevli kılınmış bulunduğu davaları çözümler" hükümlerini taşımaktadır.

1961 ve 1982 Anayasalarınca getirilen, mahalli idarelerin seçilmiş organlarının organlık sıfatlarını kazanma ve kaybetmeleri, bu arada muhtar ve ihtiyar meclisi üyeliğinden çıkarılma konusundaki yargı kararları, idare hukukunda öteden beri bilinen iptal ve tam yargı davalarına ilişkin kararlardan değildir.

İdari davalardan iptal davaları, icrası gerekli idari ve işleme karşı, bu işlemin hukuka aykırılığından dolayı, menfaati ihlal edilenler tarafından açılır. Tam yargı davaları da, yine idari eylem ve işlemlerden dolayı hakları muhtel olanlar tarafından idareye karşı açılan davalardır

Halbuki, mahalli idarelerin seçilmiş organlarının organlık sıfatını kaybetmeleri konusunda önceden alınmış, yürütülmesi zorunlu idari bir işlem yoktur. Burada idare, davalı olmayıp sadece seçilmiş organın organlık sıfatını kaybetmesini gerektiren belgeleri sağlayıp sunmakla görevli ve yetkilidir.

Anayasa gereğince, İl idaresi Kanunu'na ve Köy Kanunu'nun değişik 41. maddesine dayanılarak il ve ilçe idare kurullarınca yapılan, yargısal usul ve kararlarla, muhtarlıktan çıkarma görevi; 2576 sayılı Kanunla veya diğer bir kanun hükmüyle idare mahkemelerine verilmemiş, bu işler idare mahkemelerinin görev alanına alınmamış ve il ve ilçe idare kurullarının bu husustaki görev ve yetkileri sona ermemiştir.

İl ve ilçe idare kurullarının bu konuda şimdiye kadar aldıkları yargısal nitelikli kararların, bundan sonra yargısal olmasına engel ve idari sayılmasını gerektiren yeni bir hüküm de getirilmemiştir.

Onun için evvelce olduğu gibi bundan sonra da il idare kurullarının gerek birinci gerek ikinci derecede verdikleri bu yargısal kararlarına karşı temyiz istemlerini; 6/1/1982 günlü, 2575 sayılı Danıştay Kanununun, 23. maddesindeki "Danıştay... Bu kanunla ve diğer kanunlarla verilen görevleri yapar" kuralı ile 32. maddesindeki "Sekizinci Daire: a) Köy, belediye ve özel idareleri ilgilendiren mevzuatın uygulanmasına, b) Mahalli idarelerin seçimle gelen organlarının organlık sıfatlarını kaybetmeleri konusuna... ilişkin davaları çözümler" hükümlerine de dayanarak, doğrudan Danıştay'ın inceleyip karara bağlaması gerekmektedir. Bu nedenlerle Köy Kanunu'nun 18/7/1963 günlü, 286 sayılı Kanunla değişik 41. maddesinde bulunan "...yetkili idare kurulu kararıyla..." ibaresinde Anayasa'ya aykırılık görülmemiştir.

Esas sayısı : 1987/5
Karar sayısı : 1987/21

Bu görüşe Necdet Darıcıoğlu, Yılmaz Aliefendioğlu, Selahattin Metin ve Vural Savaş katılmamışlardır.

V. Sonuç:

18 Mart 1340 (1924) günlü, 442 sayılı Köy Kanununun 18/7/1963 günlü, 286 sayılı Yasa ile değişik 41. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan itiraz konusu "...yetkili idare kurulu kararıyla..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine Necdet Darıcıoğlu, Yılmaz Aliefendioğlu, Selahattin Metin ve Vural Savaş'ın karşıoyları ve oyçokluğu ile,

24/9/1987 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Orhan ONAR	Necdet DARICIOĞLU	Yılmaz ALİEFENDİOĞLU
Üye	Üye	Üye
Yekta Güngör ÖZDEN	Muammer TURAN	Mehmet ÇINARLI
Üye	Üye	Üye
Selahattin METİN	Mustafa GÖNÜL	Vural SAVAŞ
Üye		Üye
Mehmet Şerif ATALAY	Ahmet Oğuz AKDOĞANLI	

KARŞIOY YAZISI

Esas sayısı : 1987/5

Karar sayısı : 1987/21

18/3/1340 günlü, 442 sayılı Köy Yasasının 286 sayılı Yasayla değişik 41. maddesinde, "İl merkezine bağlı köylerde vali, ilçelere bağlı köylerde kaymakamlar, muhtarın işlerini ve kanunlarla verilen diğer görevlerini yapmadığını görürlerse muhtara yazılı ihtarda bulunurlar. Buna rağmen iş görmeyen muhtar, yetkili idare kurulu kararıyla görevinden uzaklaştırılır." denilmektedir.

Konunun, öncelikle, ilçe ve il idare kuruluna Köy Yasasıyla verilen bu yetkinin 2576 sayılı "Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun" ile kaldırılıp kaldırılmadığı yönünden incelenmesi gerekmektedir. 2576 sayılı Yasanın 15. maddesinin birinci fıkrası, "İdare ve vergi mahkemelerinin görev alanına giren ve kanunlarla çeşitli kurul ve komisyonlara verilmiş bulunan görev ve yetkiler, bu mahkemelerin göreve başladığı tarihte sona erer. biçimindedir. Bu fıkradan il ve ilçe idare

kurallarının sadece idare mahkemelerinin görev alanına giren görev ve yetkilerinin bu mahkemelerin göreve başlamasıyla son bulduğu anlaşılmaktadır. İdare mahkemelerinin görevleri ise, aynı Yasanın 5. maddesinde sayılmıştır. Bu maddede, mahalli idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kaybetmeleri konusundaki denetimin, idare mahkemelerine verildiğine ilişkin bir kural bulunmamaktadır. Her ne kadar, maddenin ikinci fıkrasında "Özel kanunlarda Danıştayın görevli olduğu belirtilen ve İdari Yargılama Usulü Kanunu ile idare mahkemelerinin görevli kılınmış bulunduğu davaları çözümler." denilmekte ise de, İdari Yargılama Usulü Yasasında idare mahkemelerini görevli kılan bir kural yer almamıştır. İdari Yargılama Usulü Yasasında, özel yasa sayılabilecek Belediye Yasasının değişik maddeleri (53., 74. ve 91.) ve İl İdare Yasasıyla (65. mad.) Danıştaya verilen görevlerin idare mahkemelerine devredildiğine ilişkin bir kural bulunmamaktadır. Bu durum, idare kurullarının, mahalli idarelerin seçilmiş organlarının organlık sıfatını kaybetmelerine ilişkin yetkilerinin, idare mahkemelerinin görev alanına girmediği ve dolayısıyla sona ermediği görüşünü kuvvetlendirmektedir.

İtiraz konusu hükmün Anayasa'ya uygunluğu yönünden incelenme"sine gelince:

Anayasa'nın 127. maddesinin dördüncü fıkrasında "Mahalli idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını... kaybetmeleri, konusundaki denetim yargı yolu ile olur..." denilmektedir. AnaYasa'nın 125. maddesinde ise, idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu belirtilmektedir. Anayasa'nın 125. ve 127. maddeleri, idarenin yargı yoluyla denetimini düzenleyen kuralları içermekte olmasına karşın, bu iki maddedeki denetim biçimi birbirinden bir hayli farklıdır. Anayasa'nın 125. maddesi, idarenin kesin ve yürütülmesi gerekli (lâzımül-icra) işlemlerinin yargı yoluyla denetlenmesini öngördüğü ve bu yetkiyi hukuka uygunlukla ve "...idari eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldırarak biçimde yargı karar verilemez." kuralıyla sınırladığı halde; 127. maddede böyle bir sınırlamaya yer verilmemiştir. Anayasa'nın 127. maddesine göre yapılan yargı denetimi, kesinleşmiş ve yürütülmesi gerekli bir idari işleme karşı değildir. Henüz böyle bir işlem yoktur. Bu maddeye göre idare, mahalli idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kaybetmeleri konusunu yargının önüne getirmekte ve işlem yargı kararıyla tamamlanmaktadır. Başka bir deyişle yönetsel işlem, yargı denetimi sonucunda uygun görüldüğü takdirde kesin ve yürütülmesi gerekli duruma gelmektedir.

Anayasa'nın 125. maddesine göre yargı kesin ve yürütülmesi gerekli yönetsel bir işlem den kaynaklanan uyuşmazlığı yargısal bir kararla çözümlemektedir. Halbuki 127. maddeye göre yargı, taraflar arasında bir uyuşmazlık oluşmadan yönetim tarafından önüne getirilen organlık sıfatının kaybedilmesiyle ilgili ön işlemi denetlemekte ve verdiği kararla bu işlem kesinleşmektedir. Bu karar, taraflar arasındaki uyuşmazlığı yasaların belirlediği usule göre çözümleyen yargısal bir karar olmaktan çok "yönetsel" (idari) niteliktedir. Yönetsel işlem yargı yoluyla tamamlanmakta, böylece yürütülmesi gerekli bir nitelik kazanmaktadır.

Anayasa'nın 127. maddesi mahalli idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kaybetmeleri konusundaki denetimin "yargı yolu" ile olmasını öngörmüştür. Anayasa'nın 125. maddesinde "Yargı yolu" başlığı altında idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolunun açık olduğu belirtilmiştir. 125. madde ile 127. maddedeki yargı denetimi nitelik ve içerik açısından ayrı olmakla beraber, "yargı yolu" sözcüklerinin anlamında birlik vardır. Her iki maddedeki "yargı yolu" kavramı, bir "usul" göstermekten çok, bir yargı organına başvurulmasını, gidile-bilmesini, yargı organından karar alınmasını ifade etmektedir. Anayasa'nın 127. maddesiyle, mahalli idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümünün ve kaybetmeleri konusundaki işlemlerin, yargı

yoluyla yapılacak denetim sonucunda kesinleşmesi istenmiştir. Bu maddeye göre, yargı yolu ile denetim, henüz bir uyuşmazlık çıkmadan, seçilmiş organ bu sıfatını kaybetmeden yapıldığına göre, verilen karar, yargısal olmaktan çok, yargı yoluyla, başka bir deyişle bir yargı organı tarafından verilmiş yönetsel bir karar niteliğindedir.

Anayasa Mahkemesinin kimi kararlarında 334 sayılı Anayasa'nın 114. maddesinin gerekçesine atfen belirtildiği gibi, "...Bir merciin kaza organı olarak vasıflandırılabilmesi için, kazai bir usul uygulanmasından başka, üyelerinin de bağımsız olması ve hâkim niteliğini haiz ve hâkim statüsünde bulunması da şarttır..." (AYM. nin 2/6/1964 günlü, E : 1963/88, K: 1964/44 sayılı kararı, AMKD. Sayı 2, S. 155). Üyeleri hâkim statüsünde bulunmayan ve hâkim güvencesine sahip olmayan idare kurullarının yargı organı sayılabilmeleri olanaksızdır. Bu nedenle Köy Yasasında yer alan ve muhtarların görevlerine, yargı organı olmayan il veya ilçe kurullarınca son verileceğine ilişkin hükümler, Anayasa'nın 127. maddesindeki "Mahalli idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını... kaybetmeleri, konusundaki denetim yargı yolu ile olur." biçimindeki kurala uygun düşmemektedir.

Öte yandan, idare kurullarının, Köy Yasasının 33. ve 41. maddeleri uyarınca, muhtarların görevlerinden uzaklaştırılmasına ilişkin olarak verdikleri kararların "yargısal" nitelikte sayılması yönetsel (idari) yargı bütünlüğünü de zedeleyecektir. Şöyle ki, ilçe idare kurullarının idare mahkemesinin görev alanına girmeyen bu tür kararlarına karşı İl İdaresi Yasasına göre il idare kurullarına itiraz edilebilir. Ancak, il idare kurullarının gerek birinci derecede, gerekse ilçe idare kurulları kararlarına karşı itiraz yoluyla verdikleri kararlara karşı hangi yargı organına başvurulacağı sorunu ortaya çıkacaktır, İl İdaresi Yasasının 65. maddesinde her ne kadar, il idare kurullarının gerek birinci ve gerekse ikinci derecede verdikleri kararlar aleyhine Danıştay'da ilgililer tarafından Danıştay Yasasına göre itiraz olunabileceği hükmü yer almakta ise de, 2575 sayılı Yasanın Danıştay'ın görevlerini düzenleyen 23., 24. ve 25. maddelerindeki açıklık karşısına İl İdaresi Yasasının bu kuralının yürürlüğünü devam ettirdiğini ve dolayısıyla il idare kurulu kararlarına karşı Danıştay'a gidilebileceğini söylemekte güçlük vardır. Bu durum Anayasa'nın 125 maddesindeki "İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır." kuralıyla bağdaşmaz.

Bu kararlara karşı, Danıştay'a gidilebileceği kabul edilse bile; 1982 yılında yürürlüğe giren 2575 sayılı Danıştay Yasası, 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Yasa ve 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasası ile idari yargıda, Anayasa'nın 123. ve 127. maddelerinin öngördüğü idarenin bütünlüğü ilkesine koşut olarak sağlanması amaçlanan idare mahkemesi Danıştay yolu ile zedelenmiş olacaktır.

Sonuç olarak, idare kurullarının bu tür kararlarının yargısal nitelikte sayılması ve bu yolun "yargı yolu" olarak nitelendirilmesi Anayasa'ya uygun düşmeyecektir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle Köy Yasasının itiraz konusu 41. maddesinin ikinci cümlesinde yer alan "...yetkili idare kurulu kararıyla..." ibaresinin iptali gerektiği düşüncesiyle çoğunluk kararına katılmamaktayız.

Üye

Necdet DARICIOĞLU

Üye

Yılmaz ALİFENDİOĞLU

Esas sayısı : 1987/5
Karar sayısı : 1987/21

Üye

Selahattin METİN

Üye

Vural SAVAŞ